

VÝBUŠNINY PO NOVELE ZÁKONA č. 61/1988 Sb. (zákon č. 376/2007)

Dlouho, odbornou veřejností, ozbrojenými složkami i státní báňskou správou, očekávaný zákon č. 376/2007 Sb., novelizující zák. č. 61/1988 Sb. (dále jen „zákon“) a upravující mimo jiné nakládání s výbušninami, je na světě. Tedy je schválený a projednaný (i pozměněný!) poslaneckou sněmovnou a senátem, podepsaný prezidentem republiky, vydaný ve sbírce a od 30. ledna účinný.

Dovolte mi nyní, abych se krátce zastavil u některých jeho ustanovení, která byla za dobu dosavadní účinnosti zákona předmětem dotazů nebo žádostí o stanovisko ze strany organizací. Pokládám za užitečné udělat nyní v této souvislosti i inventuru v současné době účinných souvisejících předpisů, které jsou, mimo výše uvedený zákon, pro denní praxi v nakládání s výbušninami potřebné.

I . Komentář k některým ustanovením

V zákoně bylo, jako základní množina obsahující veškeré „manipulace“ a „činnosti“ s výbušninou, definováno **nakládání s výbušninami** jako **výzkum, vývoj, a zkoušení** výbušnin, jejich **výroba a zpracování, používání, ničení a zneškodňování, skladování, nabývání, předávání, dovoz, vývoz** nebo **tranzit** a jejich **přeprava**. Obsah jednotlivých pojmů, nebo jejich význam byly jedním z okruhů otázek organizací.

Pojmy **nabývání, předávání, tranzit** jsou zákonem definovány a komentovány v dalším textu příspěvku.

Výroba je definována ve vyhlášce č. 327/1992 Sb. jako taková výrobní činnost, jejíž finálním výrobkem je výbušnina nebo výbušný předmět, **zpracování** je rovněž definováno ve vyhlášce č. 327/1992 Sb. jako taková výrobní činnost, kde se při výrobě používají výbušniny, ale finální výrobek není výbušnina ani výbušný předmět.

Pojmy ze základní definice nakládání s výbušninami,- **výzkum, vývoj, zkoušení, ničení a zneškodňování** pokládali zákonodárci za naprosto jasné a jednoznačné a nejsou v předpisech definovány, stejně jako pojem **skladování**, který je používán ve vyhlášce č. 99/1995 Sb., o skladování výbušnin, v § 1, kde se uvádí, že vyhláška stanovuje podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci při skladování výbušnin. Termín **používání** výbušnin není rovněž přímo definován. Lze jej odvodit z definice trhacích prací, uvedené v § 21 odst. 1 písm. d) zákona a z § 27 zákona Provádění prací spojených s použitím výbušnin, jako provádění trhacích prací a ohňostrojných prací. (Pojem je uváděn i v § 23 písm. b), c) a d) vyhl. č. 72/1988 Sb.).

Pojem přeprava není v zákoně definován, definice je uvedena v Evropské dohodě o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí („ADR“) jako přemístění nebezpečných věcí včetně nezbytných zastávek a včetně všech dob, po které jsou

nebezpečné věci uložené ve vozidlech, cisternách nebo kontejnerech před, během a po přemístění. Definice přepravy zahrnuje v sobě též překládku, pokud jsou předloženy přepravní doklady a kusy a cisterny nejsou otevírány, kromě kontroly provedené příslušnými orgány. Protože je definice obsahově a významově pro oblast nakládání s výbušninami zcela vyhovující, doporučujeme do budoucna její používání.

Obsah pojmu přeprava lze významově odvodit i z § 26 zákona, Přeprava a přenášení výbušnin. Přepravu v souvislosti s přepravováním výbušnin uvádějí i následující prováděcí předpisy. Vyhláška č. 26/1989 Sb. , v § 159 Dopravní řád pro strojní dopravu v písmenu i) ukládá organizaci učinit opatření při přepravě výbušnin a vyhl. č. 22/1989 Sb. zmiňuje rovněž přepravu výbušnin v souvislosti s Dopravním řádem v § 308, odst. 1 písm. j). Přepravu výbušnin ve vazbě na její výrobu řeší obvykle podnikové směrnice a doporučená ČSN 269021 Vnitropodniková doprava výbušnin a výrobků obsahujících výbušniny.

Zákon stanovuje **pět základních režimů** pro „získávání“ výbušnin a „manipulaci“ s nimi (mimo jejich používání) a sice:

- **nabývání** výbušnin - **oprávněné** získání od subjektů na území ČR
- **předávání** výbušnin - **každé** přemístění na území evropské unie s výjimkou ČR
- **tranzitem** výbušnin - přeprava výbušnin podle zvláštních předpisů přes území ČR
- **vývozem** výbušnin - **skutečné** přemístění z území ČR na území státu který není členem EU
- **dovozem** výbušnin - **skutečné** přemístění z území státu, který není členem EU na území ČR

U každého z těchto režimů jsou v zákoně popsány náležitosti žádosti o povolení včetně nutných dokladů, náležitosti rozhodnutí o daném povolení, orgán státní báňské správy (dále jen „SBS“) který daný režim povoluje, případně které orgány se k němu vyjadřují. V případě vývozu mají Ministerstvo vnitra a Ministerstvo zahraničních věcí de facto právo veta. Řízení o povolení probíhají dle zákona 500/2004 Sb. (Správní řád). Toto vše lze načerpat v potřebném rozsahu v zákoně.

Rád bych se zastavil u režimu **vývozu a dovozu**. Zde zákon v § 25c odst. 5 bod c) stanovuje povinnost organizace doložit k žádosti mimo jiné ověřenou kopii **dokladu o bezpečnostní způsobilosti fyzické osoby** nebo platného **osvědčení fyzické osoby** dle zvláštního právního předpisu, u všech osob vykonávajících u organizace **citlivou činnost** podle § 25c odst. 10 zákona. To je funkci člena statutárního orgánu, funkci prokuristy a funkci člena dozorčí rady organizace.

Zvláštním právním předpisem je v tomto případě zákon č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů. Citlivou činností je podle § 80 zákona č. 412/2005 Sb. činnost stanovená zvláštním právním předpisem, v našem případě zákonem, jejímž zneužitím by mohlo dojít k ohrožení zájmů ČR. Paragraf 86 zákona č. 412/2005 Sb. ukládá právnícké, podnikající fyzické osobě a orgánu státu povinnost zajistit výkon citlivé činnosti držitelem platného dokladu, vést evidenci těchto osob a oznámit je písemně orgánu státu.

Citlivou činnost může vykonávat buď bezpečnostně způsobilá osoba vlastnící doklad o bezpečnostní způsobilosti fyzické osoby (platný pět let), nebo fyzická osoba, která je

držitelem osvědčení na stupeň D (důvěrné). Platnost osvědčení na stupeň D je devět let, prověrka na tento stupeň trvá čtyři měsíce, prověřovány jsou údaje k osobě deset let zpět. Žádost o vydání dokladu nebo osvědčení se podává a řízení je vedeno Národním bezpečnostním úřadem. Na výše uvedenou povinnost se vztahuje přechodné ustanovení zákona které určuje, že pro splnění této povinnosti má organizace lhůtu 12 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. do 30. ledna 2009.

II. Evidenční a oznamovací povinnosti organizací

Povinnosti spojené s **evidencí** výbušnin jsou stanoveny tak, že organizace ji musejí vést způsobem, který dává v každém okamžiku přehled o tom, jak byly výbušniny získány, kde se nacházejí, jak s nimi organizace naložila nebo komu byly předány. Evidence se musejí uchovávat minimálně 3 roky po ukončení kalendářního roku, ve kterém organizace výbušninu vyrobily, spotřebovaly, nebo předaly jiné organizaci. Tato povinnost nezaniká ani ukončením činnosti organizace. V případě zániku organizace předá insolventní správce nebo likvidátor evidenci místně příslušnému obvodnímu báňskému úřadu..

Oznamovací povinnosti organizací směřují (mimo opakované nabývání výbušnin dle § 25f odst. 4 zákona) výhradně k **Českému báňskému úřadu**, kterému se musí oznámit předávání, vývoz, dovoz a tranzit výbušnin a dále stav, kdy organizace přepravuje výbušninu po území ČR v rámci jedné organizace, tedy např. z jedné provozovny organizace do její druhé provozovny. Tyto oznamovací povinnosti musí organizace splnit 5 dnů předem. Pokud organizace při těchto činnostech mají dopravní prostředky opatřeny zařízením, které umožňuje nepřetržité sledování jejich pohybu a jsou přihlášeny do systému a jím registrovány, povoluje zákon oznámit přemístování výbušnin 24 hodin předem. Toto ustanovení se v současné době nedá, pro absenci systému, naplnit.

Obvodnímu báňskému úřadu se písemně, do 15 dnů po ukončení každého kalendářního pololetí běžného roku, oznamuje množství a druh výbušnin, které byly nabyty na povolení k opakovanému nabývání výbušnin, jinou oznamovací povinností při nabývání výbušnin zákon neukládá.

III. Související předpisy

Dále je uveden seznam prováděcích předpisů a souvisejících předpisů, na které se zákon v oblasti upravující nakládání s výbušninami ve svých ustanoveních odkazuje. Pokud předpis obsahuje méně frekventované povinnosti, dovolím si na ně upozornit.

A) Vyhlášky

č. 72/1988 Sb., o používání výbušnin

č. 99/1995 Sb., o skladování výbušnin

č. 102/1994 Sb., kterou se stanoví požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany při práci a bezpečnosti provozu v objektech určených pro výrobu a zpracování výbušnin

- č. 327/1992 Sb., kterou se stanoví požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany při práci a bezpečnosti provozu při výrobě a zpracování výbušnin a o odborné způsobilosti pracovníků pro tuto činnost
- č. 293/2003 Sb., o bližších podmínkách a vlastnostech výbušnin určených pro použití v rizikových podmínkách nebo v rizikovém prostředí a o přezkušování vlastností těchto výbušnin
- č. 174/1992 Sb., o pyrotechnických výrobcích a zacházení s nimi. V důsledku přijetí Směrnice ES 23/2007 o uvádění pyrotechnických výrobků na trh, bude tato vyhláška zrušena, nahrazena novou a pyrotechnické výrobky budou, na základě provedených zkoušek, značeny symbolem CE. Vydáním nové vyhlášky je pověřen Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva. Pro pyrotechnické výrobky, které jsou zároveň výbušnými předměty, a tedy které mohou výbuchem ohrozit bezpečnost osob a způsobit škody na majetku (třídy IV a podtřídy T2), platí též předpisy o výbušninách
- č. 153/2008 Sb. o vzorech tiskopisů, žádostí, o udělení povolení k předávání, nabývání, vývozu, dovozu a tranzitu výbušnin. Tiskopisy jsou k dispozici na webových stránkách www.cbubs.cz

Nařízení č. 358/2001 Sb. Vlády České republiky, kterým se stanoví technické požadavky na výbušniny pro civilní použití při jejich uvádění na trh.

B) Zákony

Zákon č. 500/2004 Sb. správní řád

Zákon č. 348/2004 Sb., úplné znění zákona č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn.
Tento zákon zmocňuje ČBÚ provádění dozoru nad tím, zda jsou na trh uváděny bezpečné výrobky dle zvláštních právních předpisů a dále ukládá SBS povinnost učinit veškerá opatření k zamezení dovozu, vývozu a uvádění na trh výrobků, které jsou nebezpečné nebo zamezit jejich dalšímu oběhu.

Orgány SBS jsou rovněž povinny provádět kontrolu výrobků z hlediska bezpečnosti a za tím účelem jsou oprávněny vyžadovat potřebné informace a dokumentaci, odebírat vzorek a podrobovat jej kontrole z hlediska bezpečnosti, posuzovat, zda výrobek jenž má být uveden na trh obsahuje upozornění na rizika, která může použití výrobků vyvolat a kontrolovat zda skutečné vlastnosti výrobků odpovídají požadavkům na bezpečnost.

Zákon č. 22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů.

Zákon č. 412/2000 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 189/2008 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 18/2004 Sb., o uznání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a o změně některých zákonů.

Zákon doplnil § 34 zákona č. 61/1988 Sb. o způsob prokazování bezúhonnosti a o oprávnění umožňující orgánům SBS dálkový přístup k výpisu z evidence Rejstříku trestu. Dále je v tomto paragrafu řešen způsob ověřování bezúhonnosti občanů jiných států EU.

Evropská dohoda o mezinárodní silniční přepravě nebezpečných věcí (ADR), vyhlášená pod č. 64/1987 Sb., ve znění pozdějších změn (pro úplnost dodávám ještě RID, IATA, IMDG CODE).

C) Připravovaná legislativa

Na základě zmocnění v § 22 odst. 14 zákona je Českým báňským úřadem připravována **vyhláška stanovující proces schvalování plastických trhavin, které neobsahují detekční látky**. Jedná se o výjimku z ustanovení § 22 odst. 13 zákona, který zároveň definuje případy, kdy je tato výjimka možná, a sice pokud jsou výbušniny připravovány nebo drženy v omezeném množství pro účely vědeckého výzkumu, zkoušek, vývoje výbušnin, schváleného výcviku k detekci trhavin, nebo výroby nebo zkoušek takového zařízení, nebo pro účely kriminalistických a soudních věd. V současné době končí připomínkové řízení tohoto předpisu.

Dále je připravována implementace **Směrnice Komise 2008/43/ES ze dne 4. dubna 2008**, kterou se podle směrnice Rady 93/15/EHS zřizuje systém pro identifikaci a sledovatelnost výbušnin pro civilní použití. Vládou byl jako gestor stanoven Český báňský úřad. Tato směrnice zavádí systém sledování výbušnin tak, aby byla kdykoliv možná identifikace subjektů, které mají výbušninu v držení a rovněž identifikaci a sledování výbušnin od místa výroby a prvního uvedení na trh až ke konečnému uživateli. Účelem je předcházení krádeží a zneužití. Směrnice se nevztahuje na výbušniny zhotovované na místě spotřeby, přepravené a doručené bez obalu (trhaviny ANFO, volně ložené trhaviny – Bulk Explosives, trhaviny kašovitě – Slurry Explosives), a střelivo. Právní předpisy vycházející z této směrnice musí být platné do 5. dubna 2009 a účinné od 5. dubna 2012. Jednoznačná identifikace bude tvořena čitelnou částí identifikace a elektronicky čitelnou identifikací ve formě čárového kódu nebo ve formátu maticového kódu .

Ministerstvo dopravy je zákonem zmocněno k vydání prováděcího předpisu k ustanovení § 25 f) odst. 5 zákona, tj. zřídit **systém nepřetržitého sledování pohybu a registraci dopravních prostředků přepravujících výbušniny**. Dosud nebyl vydán.

IV. Dosavadní zkušenosti s aplikací zákona

Ve finále legislativního procesu došlo v několika případech k věcné chybě v textu ustanoveních zákona. Jedná se o:

- § 25 odst. 2, poslední věta : „opakované předávání výbušnin je možno povolit pouze v případě, že jde o předávání mezi týmiž organizacemi“. Vzhledem

k obsahu odstavce 2) § 25 a k definici nabývání uvedené v § 21 odst. 1, písm. f) je správný text: „opakované nabývání výbušnin je možno povolit pouze v případě, že jde o nabývání mezi týmiž organizacemi“.

- § 25f odst. 3, první věta: „Povolení vydané obvodním báňským úřadem k předávání výbušnin mezi organizacemi, které mají sídlo na území České republiky, zašle tento úřad bez zbytečného odkladu Policii České republiky.“ Vzhledem k ustanovení § 25 odst. 2, a §21 odst. 1, písm. f) je správný text :“Povolení vydané obvodním báňským úřadem k nabývání výbušnin mezi organizacemi, které mají sídlo na území České republiky, zašle tento úřad bez zbytečného odkladu Policii České republiky“.
- § 36b odst. 1, první věta; „ Obvodní báňské úřady vedou evidenci vydaných povolení k předávání výbušnin na území České republiky a organizací, které na území České republiky nakládají s výbušninami.“ S ohledem na § 25 odst. 2, a § 21 odst. 1, písm. f) je správný text; „ Obvodní báňské úřady vedou evidenci vydaných povolení k nabývání výbušnin na území České republiky a organizací, které na území České republiky nakládají s výbušninami“.
- § 40 odst. 2, věta „... a povoluje předávání a nabývání výbušnin ,vývoz nebo dovoz výbušnin a tranzit výbušnin přes území České republiky. “ S ohledem na § 25 odst. 2, druhá věta a odst. 3, druhou větu téhož paragrafu je správně text: „a povoluje předávání, vývoz nebo dovoz výbušnin a tranzit výbušnin přes území České republiky.“
- § 44a odst. 2), písm. k) „jako organizace, které bylo uděleno povolení k opakovanému předávání výbušnin na území České republiky nesplní oznamovací povinnost podle § 25f odst. 4, „. Vzhledem k § 21 odst. 1, písm. f) je správný text: „ jako organizace, které bylo uděleno povolení k opakovanému nabývání výbušnin na území České republiky nesplní oznamovací povinnost podle § 25f odst. 4.“

Zpočátku působilo organizacím značné problémy i ustanovení § 25f odst. 2) zákona, řešící oznamovací povinnost při předávání, dovozu, vývozu a tranzitu výbušnin a v případě, že jsou výbušniny přepravovány v rámci jedné organizace na území České republiky. Zejména v posledním případě byla pětidenní oznamovací povinnost předem velmi těžko sladitelná s potřebami výroby. Problémy s tímto ustanovením zákona byly a jsou řešeny individuálními konzultacemi a troufám si říci, že dosud vždy ku prospěchu věci.

V. Závěr

Přes všechny problémy provázející vznik zákona., máme nyní k dispozici zákonnou normu, která, i přes určitá úzká místa, jednoznačně upravuje nakládání s výbušninami. I když je organizacemi vnímaná většinou jako komplikující prvek, je z hlediska celoevropské bezpečnosti i bezpečnosti našeho státu nezbytná, a jak ukazují i první měsíce její účinnosti, životaschopná.